

NHỮNG YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH PHỔ BIẾN, GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÔNG NHÂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH ĐỒNG NAI

BÙI VĂN AN*

Quá trình thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân lao động tại các khu công nghiệp chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố. Bài viết xác định các yếu tố tác động đến thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp ở tỉnh Đồng Nai. Việc xác định được các yếu tố ảnh hưởng này sẽ giúp cho các chủ thể thực hiện chính sách nhìn nhận rõ hơn về môi trường thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp hiện nay.

Từ khóa: Phổ biến, giáo dục pháp luật; công nhân của khu công nghiệp; các yếu tố ảnh hưởng; tỉnh Đồng Nai; thực hiện chính sách.

Various factors have influenced on the process of implementing legal education and dissemination policies for laborers in industrial zones. This article identifies the factors affecting the policy implementation of legal education and dissemination for workers in industrial zones in Dong Nai province. Identifying these influential factors will assist policy implementers in gaining a clearer understanding of the environment surrounding the policy implementation of legal education and dissemination for workers in industrial zones today.

Keywords: Legal education and dissemination; industrial zone workers; influencing factors; Dong Nai province; policy implementation.

NGÀY NHẬN: 17/10/2023 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 11/11/2023 NGÀY DUYỆT: 15/01/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.336.2024.756>

1. Khái quát chung

a. Đặc điểm tình hình các khu công nghiệp và công nhân ở Đồng Nai

Đồng Nai là một trong những địa phương đi đầu trong việc mở ra hàng loạt các khu công nghiệp và thu hút lượng lớn lao động từ mọi miền của đất nước đến làm ăn, sinh sống. Hiện tại, tỉnh Đồng Nai có 35 khu công nghiệp được quy hoạch với tổng diện tích hơn 12.000 ha, trong đó có 32 khu công

nh nghiệp đã được thành lập đi vào hoạt động, thu hút 43 quốc gia và vùng lãnh thổ đầu tư; tổng số dự án đã được cấp giấy phép trong 32 khu công nghiệp là 1.832 dự án, số đã đi vào hoạt động là 1.533 dự án (trong đó có 1.161 dự án đầu tư nước ngoài và 372 dự án đầu tư trong nước). Các khu công nghiệp tập

* ThS, Trường Chính trị tỉnh Đồng Nai, NCS của Học viện Khoa học xã hội

trung đông công nhân làm việc có thể kể đến như: Biên Hòa 1, Biên Hòa 2, Amata, Nhơn Trạch, Long Thành... Nhiều dự án của các quốc gia: Hàn Quốc, Đài Loan, Nhật Bản, Trung Quốc, Xinh-ga-po, Thái Lan...¹.

Các khu công nghiệp đã đóng góp lớn vào giá trị sản xuất công nghiệp toàn tỉnh, góp phần đẩy nhanh quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế của tỉnh theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa; giải quyết việc làm, đào tạo nguồn nhân lực, nâng cao thu nhập, tăng mức sống cho người lao động, đồng thời góp phần tăng thu ngân sách địa phương. Ngoài ra, các khu công nghiệp góp phần thúc đẩy hạ tầng xã hội góp phần tạo lập và phân bố không gian kinh tế, tạo sự phát triển hài hòa giữa các khu vực trong tỉnh, là cơ sở để Đồng Nai hội nhập và phát triển một cách bền vững.

b. Thuận lợi và khó khăn khi thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân ở các khu công nghiệp

Về thuận lợi. Đa số công nhân trên địa bàn, trước khi trở thành công nhân chưa có điều kiện tiếp cận cơ bản các nội dung về chính trị, tư tưởng, pháp luật nên sẽ thuận lợi cho chủ thể khi tác động ngay từ đầu. Đa số công nhân có trình độ học vấn từ trung học cơ sở, trung học phổ thông trở lên, độ tuổi từ 18 - 40 tuổi chiếm đa số nên nhanh nhạy trong việc tiếp cận thông tin pháp luật. Bên cạnh đó, có một số xu hướng quan tâm đến chính trị, pháp luật và các vấn đề thời sự xã hội nhiều hơn, họ có hiểu biết cơ bản, có hứng thú khi đọc tài liệu và nghe các buổi tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật cũng như thể hiện hứng thú khi tham gia sinh hoạt các đoàn thể.

Về khó khăn. Việc triển khai thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp trên địa bàn đang đứng trước những thách thức, như: (1) nhiều khu công nghiệp tập trung tại một địa

bàn xen kẽ khu đông dân cư và bám theo các trục đường lớn, liên quan đến các vấn đề an ninh trật tự, an toàn xã hội đã tạo nên áp lực lớn đối với công tác quản lý nhà nước nói chung và việc thực hiện các chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật tại các khu công nghiệp nói riêng. (2) Nguồn lao động được tuyển dụng từ nhiều địa phương khác làm tăng nhanh dân số cơ học tại Đồng Nai, dẫn đến những khó khăn trong công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật khi số lượng đối tượng ngày càng nhiều, trình độ hiểu biết, nhận thức, văn hóa, thói quen khác nhau. (3) Các chủ doanh nghiệp chưa có nhiều thời gian và chưa dành sự quan tâm đến các vấn đề phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân. (4) Các điều kiện về vật chất và tinh thần cho công nhân còn nhiều hạn chế nên họ cũng ít có điều kiện nghiên cứu, học tập kiến thức pháp luật hay quan tâm đến các vấn đề pháp lý...

2. Các yếu tố ảnh hưởng đến thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp ở tỉnh Đồng Nai

Thứ nhất, nhận thức của chủ thể thực hiện chính sách. Nhận thức của các chủ thể chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp cao sẽ ảnh hưởng tích cực đến hiệu quả phổ biến, giáo dục pháp luật, và ngược lại. Theo đó, việc xác định các biện pháp, nội dung thực hiện hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật từ cách thức huy động nguồn lực, tổ chức thực hiện, bố trí sử dụng nguồn lực hay xây dựng cơ chế phối hợp cho đến các hoạt động kiểm tra, đánh giá, tổng kết việc thực hiện sẽ được chủ thể thực hiện chính sách tiến hành một cách nghiêm túc, bài bản và đồng bộ.

Thứ hai, năng lực đội ngũ nhân lực thực hiện chính sách. Năng lực của chủ thể thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp, đó là:

(1) Năng lực triển khai điều hành, quản lý hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật của các cơ quan nhà nước, của cá nhân có thẩm quyền trong các cơ quan đó; (2) Năng lực thực hiện của các tổ chức, cá nhân tham gia phối hợp ngoài cơ quan nhà nước; (3) Năng lực của các cá nhân trực tiếp tham gia tuyên truyền, phổ biến pháp luật cho công nhân... Chính vì vậy, đội ngũ những người làm công tác phổ biến, giáo dục pháp luật có năng lực, trình độ, kỹ năng và có tâm huyết sẽ góp phần rất quan trọng trong thực hiện mục tiêu chính sách.

Thứ ba, môi trường thực hiện chính sách. Là tổng hợp các yếu tố về điều kiện tự nhiên, các hoạt động kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội, pháp lý, tình hình an ninh trật tự... tác động đến quá trình thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp. Các yếu tố này, ở chừng mực khác nhau, tác động đến quá trình phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân, bao gồm những tác động tích cực và cả những tác động tiêu cực. Cùng với đó là yếu tố pháp lý - xã hội, bao gồm: hệ thống pháp luật, quá trình tổ chức thực hiện và áp dụng pháp luật, các quan hệ pháp luật, ý thức pháp luật, pháp chế và hiệu quả của pháp luật... Ở những mức độ khác nhau, các yếu tố này có ảnh hưởng quan trọng tới phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp.

Thứ tư, mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể thực hiện. Đó là sự phân công, phối hợp và thống nhất về mặt nhận thức trong tổ chức thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp. Nếu có sự chỉ đạo, điều hành, phân công trách nhiệm, phân bổ nguồn lực hợp lý thì khả năng đạt được mục tiêu chính sách sẽ cao hơn. Mối quan hệ phối hợp giữa các chủ thể có liên quan trong thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp là giữa cơ quan

nhà nước cấp trên và cấp dưới với nhau; giữa cơ quan nhà nước với chủ thể ngoài nhà nước tham gia thực hiện chính sách và với đối tượng thụ hưởng chính sách dựa trên sự chỉ đạo, điều hành, phân công, phân phối nguồn lực hợp lý.

Thứ năm, yếu tố thuộc về công nhân các khu công nghiệp. Bao gồm:

(1) *Trình độ học vấn, nhận thức của công nhân.* Đây là một yếu tố quan trọng thuộc về chủ thể là công nhân các khu công nghiệp. Khả năng nhận thức, sự quan tâm của công nhân lao động ở các khu công nghiệp nếu được đề cao thì khả năng tiếp cận thông tin pháp lý sẽ chủ động, dễ dàng hơn, thúc đẩy điều kiện thuận tiện để thực hiện các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. Điều này, ảnh hưởng đến hiệu quả, chất lượng hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật, qua đó góp phần ảnh hưởng đến hiệu quả thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật.

(2) *Tâm lý, thói quen của công nhân.* Đa số công nhân là những người xuất thân trong gia đình chủ yếu từ lao động nông nghiệp sang lao động công nghiệp, đa phần là lao động phổ thông, trình độ hiểu biết còn hạn chế. Trong lối sống, thói quen hàng ngày của họ còn mang nhiều dấu ấn của văn hóa làng xã, đứng trước sự phát triển của yếu tố văn hóa mới nơi đô thị, một bộ phận công nhân có lối sống không lành mạnh, những thói quen không phù hợp với tác phong công nghiệp. Cùng với đó, công nhân trong các khu công nghiệp hiện nay là chưa yên tâm làm việc lâu dài, chưa gắn bó với doanh nghiệp, tâm lý tự ti, thói quen tự do, vô kỷ luật, dễ bị kích động, lôi kéo tham gia vào những việc làm không tốt, thực dụng và mắc vào các tệ nạn xã hội; nhiều công nhân vi phạm kỷ luật lao động, vi phạm pháp luật... Như vậy, lối sống của người lao động ở khu công nghiệp hiện nay cũng là một trong những yếu tố quan trọng tác động tới

việc lựa chọn và áp dụng các cách thức tổ chức thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho phù hợp, trong đó chú trọng đến các nội dung và hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật.

(3) *Quy thời gian của công nhân.* Làm thêm giờ để lại nhiều hệ lụy cho sức khỏe, đời sống gia đình của công nhân, tăng nguy cơ bị tai nạn lao động, nhưng hiện nay, nhiều công nhân vẫn muốn tăng ca bởi thu nhập hiện không đủ sống. Với thời gian làm việc căng thẳng, đời sống còn nhiều khó khăn thì khó có thể yêu cầu người lao động chuyên tâm học tập nâng cao hiểu biết pháp luật do họ không có thời gian tìm hiểu pháp luật. Điều này, đòi hỏi những người làm hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật phải linh hoạt bố trí sắp xếp thời gian và phương pháp khoa học để đạt hiệu quả cao.

Thứ sáu, yếu tố nguồn lực vật chất, kinh phí. Hiện nay, trong thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp điều kiện cần thiết là phải có nguồn lực kinh phí, tài chính ổn định, bảo đảm khả năng thực hiện để đạt được mục tiêu chính sách đặt ra và việc phân bổ, sử dụng kinh phí phải hợp lý. Nếu nguồn lực kinh phí dồi dào, ổn định và các phương tiện vật chất hiện đại, đa dạng sẽ bảo đảm cho các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật được thực hiện tốt, thường xuyên, liên tục và có hiệu quả nhất định. Ngược lại, cơ sở vật chất, trang thiết bị không thể đáp ứng nhiệm vụ và gây ra nhiều khó khăn cho các chủ thể thực hiện các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. Đặc biệt, trong điều kiện hiện nay, việc ứng dụng công nghệ - thông tin trong thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật là một vấn đề hết sức cần thiết và quan trọng. Nội dung thông tin pháp luật có thể được truyền tải đến mọi đối tượng, ở mọi nơi một cách nhanh và chính xác nhất là nhờ vào ứng dụng công nghệ - thông tin

và truyền thông. Do đó, sự đầu tư cho công nghệ sẽ ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu quả thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật nói chung và cho công nhân lao động trong các khu công nghiệp nói riêng.

Thứ bảy, sự đồng tình, ủng hộ của doanh nghiệp. Nếu được các doanh nghiệp ủng hộ, đồng tình thì việc thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật sẽ thuận lợi hơn, nhất là liên quan đến tính chủ động của các doanh nghiệp trong việc tạo điều kiện cho công nhân có thể tiếp cận thông tin pháp luật. Bởi lẽ, tồn tại thực tế các doanh nghiệp đặt vấn đề lợi ích kinh tế, lợi nhuận lên trước, việc tạo điều kiện cho người công nhân lao động trong doanh nghiệp mình có thể tham gia học tập, tìm hiểu, nghiên cứu pháp luật là rất hạn chế, thậm chí có nhiều trường hợp không tạo điều kiện tối thiểu là về thời gian. Do đó, chính sách khuyến khích các doanh nghiệp chủ động thực hiện các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật cho người lao động trong doanh nghiệp mình là chính sách rất cần thiết và phải thực sự được thực hiện một cách mạnh mẽ, bằng sự tự giác của doanh nghiệp bao giờ cũng tốt hơn là họ chấp nhận thực hiện theo kiểu “đổi phó” □

Chú thích:

1. Sở Lao động, Thương binh và Xã hội tỉnh Đồng Nai. *Báo cáo tổng kết Đề án tuyên truyền, phổ biến pháp luật cho người lao động, người sử dụng lao động trong các loại hình doanh nghiệp giai đoạn 2017 - 2021*, ban hành ngày 23/7/2021.

Tài liệu tham khảo:

1. Bùi Văn An. *Chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật ở Việt Nam - Những vấn đề lý luận và thực tiễn*. H. NXB Khoa học xã hội, 2021.

2. *Quyết định số 1318/QĐ-LĐTBXH ngày 22/08/2017 của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội về việc ban hành kế hoạch tiếp tục triển khai thực hiện Đề án “Tuyên truyền, phổ biến pháp luật cho người lao động và người sử dụng lao động trong các loại hình doanh nghiệp” đến năm 2021.*